

na njegove besede, izgovorjene na manifestaciji v Brnu in ga prosila, da vložil v svoje poročilo tudi zahtevo učiteljstva glede enakosti z drž. uradniki zadnjih štirih razredov. Deputacija je govorila tudi z nekaterimi drugimi člani proračunskega in šolskega odseka, tako s poslancem Lisým, Choce, Maštálko, Valouškom in Drtino. Za gotovo se je obljubilo, da se ti poslanci za nas zavzamejo i v proračunskem odseku, v plenarni seji; seveda niso mogli obljubiti z gotovostjo, da se tudi nam kaj ugodno. Poslanec Valoušek se je izrekel, da je pripravljen glasovati za našo ureditev, če bi prišlo do tega, da prevzame država 50 % šolskih stroškov. Poslanec Lisý se priglasi k besedi pri proračunski debati v plenarni seji in se po možnosti zavzame za našo stvar.

Od današnje akcije si sicer ne obetamo končnega uspeha, vendar pa pogosta kapljica izdolbe tudi kamen. Danes smo si gotovi tega da se priznava na merodajnih mestih naše zahteve za dostojne in opravičene; odtod do izpolnitve je seveda še dolga pot, ali imamo opravičene nade, da nam jesen prinese lepše uspehe.

Za informacije slov. deželnim učiteljskim organizacijam in okrajnim učiteljskim društvom pridajamo seznamek članov proračunskega in šolskega odseka poslanske zbornice.

Proračunski odsek: Adler, Battaglia, Baumgartner, Beer, Chiari, Choc, Conci, Diamand, Ellenbogen, Fuchs Vikt., Glabinski, Górski, Gruber Bud., Herzmansky, Kolischer, Korošec, Kotlař, Kozłowski, Kramař, Malik, Marechl, Maštálka, Mayer, Morsey, Nėmec, Okuněvskyj, Onciul, Pacher, Pergelt, Pittoni, Ploj, Prochazka, Prokeš, Rolsberg, Romanezuk, Schmied, Schrafil, Seitz, Staněk, Staniszewski, Stapinski, Steinwender, Sylwester, Šilinger, Šrámek, Tomschik, Tresić, Walcher, Wasilkó, Wittek, Wolf, Žitnik.

Šolski odsek: Avancini, Baechlé, Bendel, Bernkopf, Ceglinski, Daszynski, Dnistrianskyj, Drexel, Drtina, Gentili, German, Gessmann, Glöckel, Grafenauer, Gruber Jos., Hajn, Hock, Hoffmann P., Holzhammer, Hribar, Hudec, Jaklič, Kadlčák, Kasper, Kemetter, Kolessa, Krennwallner, Lössl, Londzin, Mayr M., Metelka, Miklas, Morsey, Pernerstorfer, Petelenz, Primavesi, Roller, Rolsberg, Schmid, Seitz, Simionovici, Spinčić, Stapinski, Starzynski, Tomaszewski, Tomášek, Valoušek, Velich, Zahradnik, Zeiner, Žygulinski.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodno nosi naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registрована zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca marca K 88.515'02.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2 2.—1/2 3. popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

Amanat je podprl glavo in se globoko zamislil ter povedel s seboj tudi mene, še mladega in nekega prebivalca tostranih poljan.

Zora vstaja!

Tvoj

Afron.

XII.

Šel sem za Amanatom ni čutil sem, kako me je prevzela njegova misel, in preletela sva vse veke večne sedanosti. V tej vekoviti sedanosti pa so vstajale pred menoj žive priče življenja.

„Amanat, kje sva sedaj, kam letiva?“ ga vprašam strahoma. „Nahajava se v najnižjih sferah, v deželi pokore“, odgovori Amanat. Vstajala so dejanja za dejanji.

Iz polumraka, so vstajali in prihajali tropi zmučenih bitij. Z obraza se jim je brala nevednost in brezbriznost. Šli so mimo naju in se izgubljali v mračni daljavi. Za njimi in pred njimi se je vlekla gosta megla zemeljskih skrbi, nad njimi pa je kot temen oblak ležala mora duševnega siromaštva.

„Kam tava ta trop trpinov?“ vprašam učenika. On mi odgovori: „Tja v dalje časa, odkoder jim končno“ zasije žarek večnega usmiljenja.“

Vrstil se je trop za tropom, prepevaje nabožne pesmi, s knjigami in svečami v rokah,

Boj idealizmu!

O notranji in vnanji politiki učiteljstva smo že pisali. Začrtali smo smeri, orisali gibanja, a nismo se še natančneje pečali s svojimi vrstami, ki so vendar pogoj uspešnemu stanovsko-šolskemu in narodno-politiškemu boju, ki ga mora izvojevati naša organizacija.

V prvi vrsti se hočemo pečati z njimi, ki se skoro niso pospeli z onega ozkega temelja, ki nanj dandanes postavljajo učiteljstvo naša hlapčevska vzgajališča, t. j. učiteljišča, in so popolnoma uverjeni, da je njih moralna življenska dolžnost, podrediti svoje interese in koristi v prid interesom vsakogar, da je njih dolžnost, žrtvovati tudi lastno existenco v dobro vsakomur in se pustiti povsod izkoristiti. To so naši visokoleteči tovariši, ki so pa zaradi vsega tega največji trpinji — idealisti. Idealizem je pač lepa lastnost — na svojem mestu! V prvi vrsti sodi idealizem v šolo, ker je za delo v šoli neobhodno potreben.

Če pa prenašamo mi svoj šolski idealizem v politički boj, če smo pa tudi idealisti, da neprenehoma svoje zahteve in koristi odklanjamo ali jih vsaj začasno postavljamo v ozadje, in vse to le v interesu drugih stanov ali političkih strank, potem nam ta idealizem škoduje, škoduje dobri stvari, in bi lahko nazvali te vrste političke idealiste — političke otroke. Ta idealizem nam odločno škoduje, in toliko časa ne priborimo svojemu stanu političkega ugleda, dokler bomo gojili tako idealno politiko, kakršno smo gojili do dandanes. Interesi učiteljstva in šolstva so prvi, v znamenju katerih se organizujemo, zato nam je v prvi vrsti zastopati njih korist in gojiti v prvi vrsti tudi strogo stanovsko-šolsko politiko. In koliko političkih otrok imamo še v svoji sredi, ki se preradi dajo zaradi tega svojega idealnega nagnenja brez vsekake samovolje podrejšati političkim blestečim frazam in spletkam, pri čemer se na škodo učiteljstva okoriščajo političke stranke.

Pač je neobhodno potreben idealizem, če gre za kulturni napredek človeštva ali naroda! Toda kdor se hoče uspešno boriti za vse to, je tudi idealistu potreba trdne podlage, existence, in nihče mu je ne da v politiki, če si je ni prej sam zasigural. V tem oziru ima učiteljstvo bridke izkušnje. Če nam manjkajo prvi pogoji v boju za naše „narodne ideale“, če nam vsega primanjkuje na lastni existenci, dotlej nam ni pričakovati izdatnih uspehov.

In le z odločno, trdno in stvarno opozicijo sil lahko zasiguramo od političkih strank zagotovilo izboljšanja existence, nikdar pa ne s podrepanjem in strankarskim idealizmom. Brez predsodkov in brez idealizma moramo započeti svoj politički boj!

Dovolj časa je upalo in čakalo učiteljstvo, da rešijo njega gmotno vprašanje kot nepolitiško vprašanje. Političke stranke ga pa hočejo

rešiti in ga rešujejo kot političko vprašanje, zato mora biti učiteljstvo tudi pripravljeno, da ga reši v najskrajnejšem boju zopet samo — kot političko, in sicer kot narodno kulturno-politiško vprašanje. Dovolj je bridkih prevar: Pripravljeni moramo biti na najskrajnejši boj, na najskrajnejši odpor in na najhujše udarce. Če nas bodo morebiti topli z „narodnimi izdajicami“, nas to ne bo smelo strašiti. Zavladalo bo sicer hipno nazadovanje, toda verujte, ko doženemo svoj smoter — bo s podvojeno silo in z rastočo močjo vse zopet lahko napredovalo in tudi trikrat toliko bomo lahko potem delali kakor sedaj!

Opozicije, močne, stvarne, organizovane opozicije na obeh jako perečih poljih nam je treba na mah! Hipna dekadenca ne bo škodovala končni stvari. Potreba nam bo najbrezobzirnejšega postopanja v naši sredini, a najpremišljenjših in preudarnih korakov v naših obmejnih krajih. Le-tu je še steza, ki nam je po nji v najskrajnejšem položaju priti do smotrov; če nam uničijo to, so uničili nas in so uničili narod; če pa mi pahnejo v sredini svoj narodni idealizem začasno od sebe, smo s tem odpomogli sebi in rešili potem tudi izdatneje narod.

Dokler moramo pa na dan do 6 ur bivati v pokvarjenem, zaprašenem zraku; dokler moramo poučevati na dan 60, 80 do 150 otrok v več oddelkih in poleg tega še v pre mnogih slučajih zanemarjenih, slabo hranjenih, izdelanih otrok, ki so malo dovzetni za pouk; dokler moramo napenjati svoja pljuča in svoj glas, dokler ne postanemo hripavi in končno ne onemoremo; dokler napenjamo svoje živce do skrajnosti, da se ne pričenemo tresti po vsem životu; dokler imamo potem doma še sklade zvezkov popravljeni; dokler imamo potem še privatne ure opravljati, da ne pogine družina „po očetovi krivdi“ gladi; dokler potem zaradi primanjkanja denarja in časa ne moremo zasledovati niti najaktualnejšega napredka bodisi na kateremkoli polju; dokler končno še pri vsem tem nimamo kaj poštenega jesti; dokler potem pod disciplinarno kaznijo učitelj niti svojega mnenja ne sme izraziti — toliko časa učitelja ne moremo smatrati enakopravnim človekom med ljudmi, temveč je izžemana raja, ki naj od nje narod ne pričakuje rešitve in opore, temveč z njegovim poginom tudi svoj pogin.

Neobhodno nam je potrebno, da si lastne predpogoje zagotovimo, ne pa idealno fantazirati o kulturnem človeškem in narodnem delu. Političke stranke — brez izjeme — nimajo za učiteljstvo ničesar! Sami si moramo priboriti vse in sami bomo morali zbrati poslednje, že napol ubite moči, da se zase napotimo v politički boj.

Predpogoji in sredstva nam od naših političkih strank ne bodo dana in tudi ne pripoznana — le z najodločnejšim bojem lahko dosežemo svoje smotre. Političke stranke nam bodo pa vedno pripoznavale le to, kar bo tudi v njih korist ali kar bi nam pri politički kup-

čiji morale dati kompromisno v zameno, katerih kompromisov pa učiteljstvo do sedaj le zaradi svojega idealizma in nediplomatstva, to moramo priznati, ni sklepalo. Nadalje bi nam dale le ono, kar bi jim s silo in močjo iztrgali.

Toda ti glasi niso glasi obupa in čakanja na konec, temveč so opomini, da nam je kreniti na povsem drugo pot nego smo dosedaj hodili, da se nam je pripraviti drugače, da žrtve nikjer niso izvete.

Pravico in dolžnost imamo zahtevati, [da se naše zahteve prve realizujejo. Idealisti naj ne obupujejo in naj ne hodijo s frazo: prvo je narod in potem mi! Še enkrat jim veljaj bojni klic za središče, in to v popolnem, neizpremenljivem prepričanju: **Naše zahteve so prve, ki jih moramo uresničiti, to je naš ideal, in ni ga za sedaj za nas višjega!** — Če se naše zahteve uresničijo, je učiteljstvu najprej pomagano. Mi dobimo to, česar danes nimamo: moč in čas, in lahko se bomo posvetili potem z izdatno močjo narodnemu in šolskemu delu, ker se nam ne bo treba bati vsak hip pogina. Potem bomo šele lahko odločno in trdno nastopali za svoje ideale!

Zgeniti bo treba najširšo javnost in obrniti z najrazličnejšimi sredstvi vso pozornost javnosti nase! Zato bodite pripravljeni!

Svetozor.

Učiteljska bolniška blagajna.

(Načrt pravil.)

I. Ime in sedež društva.

§ 1. Društvo se imenuje Učiteljska bolniška blagajna slovenskih in hrvaško-istrskih učiteljev, učiteljic in učiteljskih soprog po Kranjskem, Štajerskem, Primorskem in Koroškem.

Svoj sedež ima v Ljubljani.

II. Namen društva.

§ 2. Društvo ima namen, podpirati oboje učitelje, učiteljice in učiteljske soproge.

III. Sredstva v dosego tega namena.

§ 3. Sredstva v dosego tega namena so:

- vplačila pokroviteljev;
- vplačila pravih članov;
- vplačila podpornih članov;
- darovi in volila (zapuščine).

IV. Člani društva.

§ 4. Člani društva so:

- pokrovitelji;
- pravi;
- podporni;
- častni.

§ 5. Pokrovitelj more postati vsakdo kakršnegakoli stanu, vsako učiteljsko društvo, vsaka občina in vsak denarni zavod ako plača društvu 200 kron enkratavselej ali pa po obrokih.

a drhal, žejna ljudske krvi, je drvela po daljah v nočno globino.

Na obrežju krvavega potoka pa je pral svoj plašč tiran, ki ga je ravnokar oškropila kri nedolžnih, padlih v boju pod krvnikovim mečem. Čimbolj je pral svoj plašč, tembolj je bil krvav, saj ga je pral v mlakuži še tople krvi. Kraj mlakuže je stal napis:

„Boj vseh proti vsem!“

Izgubil se je prizor, in nastala so nova dejanja. Nad razrušenimi razvalinami, ki jih je časovni zob razdejal, so sprhutali netopirji in začuvikale nočne ptice.

Iz vlačne kleti se je pritihotapil skopuh. Iskaje po vseh kotih svoj zemeljski zaklad, ki mu ga je odnesel neznanec, je plašil soprebivalce.

Krčevito stiska svoje prste, na trpeči in v sto brazd razorani obraz pa mu teče znoj skopušta, a temna senca odušstva mu zakriva vpogled v njegova brezsrčna dela.

Izza voglov pa so se vlačili v človeški obliki pisani močeradi, prožeti z meseno strastjo. Po nizkih, temnih zakotjih so jim polgale hčere mesenega uživanja svojo nagoto na žrtvenik sramote. Brez uteha se jim je zajedala strast v telo kakor črv v gnilo meso. Iz dežele obupa pa so odmevali in se razlegali po teh beznicah proseči klici samomorilcev. Iz teme so prežali kakor črne oči črnih leopardov krvoželjni razbojniški pogledi v bliskavo viharno noč...

z vihrajočo zastavo, ki je plapolala v tihi mrak, kot da bi jih molče zvala: „Naprej za menoj!“

Padla je zavesa in se zopet vzdignila. Pred seboj sem zrl nov prizor.

Po blatnih cestah so kolovratili napol pijani tropi, v blatu pa so se valjale popolnoma pijane čete alkoholistov, ki so prihajali ovenčani s kotiljoni, našemljeni z dolgimi nosovi iz pivniških beznic. Kita rožmarina za klobukom je kimala zdaj sem, zdaj tja, kamor jo je nagnil pijani korak. Bili so to tropi patentiranih in promoviranih pivcev, ki so iztezali roke v zrak, lovili steklenice po njem, polnili iz njih kozarce in pili, pili, dokler jim ni zabuhli obraz zardečel kot kuhan rak in dokler se jim niso oči izbulile izpod čela, kakor da bi bile nasajene na dolgih vilicah.

Za njimi so šla istim potom bitja z mastno gubastim tilnikom, capljaje kakor krastača v pozni jeseni. Z obraza, podobnega luninemu ščipu, se jim je kremžil kameleon z vsem zadovoljstvom v zeleno-bakrenih barvah. Amanat je je pokazal s prstom nanje in pristavil: „Glej, to je poseobljena zemeljska mrtva materija.“

Vrstile so se slike novim slikam. Po opustošenih livadah pridrve besne drhali divjih obrazov, noseč pogin in požig v svojih srebih. „To je junaštvo,“ pravi Amanat. Drvile so naprej in iskale svojega plena. Za njimi pa je tekla v potokih še topla človeška kri, iz nje je puhtel jok in trepet padlih siromakov. Pred njimi se je režal srd, za njimi je legala smrt,

Izpreletela me je ledena zona ob teh pogledih, in zaprosil sem Amanata: „Učenik, dovolj je teh prizorov, ne vzdržim njih vtiskov več. Bojim se, da ne omagam. Prosim Te, povedi me nznaj v deželo večne pomladi.“ V onem trenutku sva se znašla zopet pod gigant-sko palmo.

Ko sem se nekoliko oddahnil, sem vprašal Amanata: „Amanat, povej mi, sem li zrl v zemeljskih sferah, kakor imenuješ deželo pokore, resnici v obraz ali so bile to le sanje?“ — Amanat odgovori: „To niso bile sanje, ampak resnica. Kar si videl, je bilo življenje, ki se je doigralo na zemeljski površini in kar je uvekovučeno v knjigi prirode. Listaj po tej knjigi in uravnaj svoje žitje, da poleti Tvoj duh še dalje v dalje večne ljubavi. Vedi, da se človek prebudi v tostranem svetu tak, kakršnega se je ustvaril s svojim delom in s svojimi dejanji, ali v popolnost ali v propalost. — Kar si videl, je zapadlo zakonu večne Pravice. Kdor z nedeljem onečasti sebe, postane nevreden sebe, zakaj postal je nestvor, ki tava po mlakužah zemeljskih strasti in živalskih nagonov še nadalje to stran groba.“

Zamislil sem se v knjigo življenja in čutil sem, kako je vstajalo v meni spoznanje večne Resnice. Po sinjih goricah so iz stolpov belih cerkvá zaspeli zvonovi jutranji pozdrav: „Mir Vam bodil!“ To Ti želi tudi

Tvoj

Afron.

(Dalje.)